

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrletno: 1 šiling.
celoletno: 4 šilinge.

Za Jugoslavijo

četrletno: Din. 25.—
celoletno: Din. 100.—

Pozamezna številka 10 grošev.

Leto VIII.

Dunaj, 24. oktobra 1928.

Št. 43.

Po 10. oktobru.

Nevaren dan je prebolela naša država. Strahoma smo gledali na velike priprave za 7. oktober. Cela država se je ločila v dva tabora, en tabor se je postavil za oboroženo Heimatwehr, en tabor pa za oboroženi Schutzbund. Majhna iskra, majhen prepir bi lahko zadostoval in začela bi se meščanska vojna v državi. Hvala Bogu, da je 7. oktober minil mirno. Iz vsega nemira pa se je rodilo vsaj nekaj koristnega: prišli so do spoznanja, da je treba notranje razorožitve formacij (društev), da je treba mirne poravnave medsebojnih naspotij, ako se noče cela država izpostaviti največjim pretresljanjem. Zvezni kancler dr. Seipel je že začel predpogajanja in upajmo, da pride do uspeha.

Minul je tudi drugi dan, za našo ožjo domovino pomembni 10. oktober. Nalašč nismo nič pisali, ampak čakali, da je minul. Sedaj tem lažje povemo svoje misli.

Osem let je minulo, odkar smo po plebiscitu slišali sladke besede. Beseda „windisch“ takrat ni bila znana, ampak Nemci so poznali samo Slovence. Slovencem so dali slovesne obljube, te svoje obljube so celo uradno razglasili po celem slovenskem ozemlju v slovenskem jeziku, da bi se tako vsi Slovenci prepričali, da Nemci po strašni vojni nočejo pasti v svoj stari greh, ki je uničil našo veliko Avstrijo, ampak da privoščijo tudi drugim narodom košček solnca.

Osem let je od tega minulo, a nismo še pozabili uradnih razglasov. Da ne zabimo, za to že skrbijo gotovi krogi, ki ne pustijo, da bi pri nas prišlo do mirne poravnave. Še vedno so plebiscitne slavnosti monopol istih nemških šovinističnih krogov, ki jim je narodni Slovenec kakor „rotes Tuch“ za gotovo žival. Ker so taki krogi vmes in ravno ti imajo veliko besedo; zato tako dolgo pri nas ne more priti do mirne ureditve naspotij.

Kresovi, streljanje itd. nas vsako leto samo spominjajo na razglašene obljube, ki so še do danes ostale prazne obljube. Ali naj

vede počenjanje šovinističnih krogov tako daleč, da postane 10. oktober praznik praznih obljub?! Kaj je storila vlada, in kaj nemške stranke, da bi se nasprotja ublažila? 10. oktober smejo omenjeni krogi vselej porabljeni v to, da hujskajo zoper Slovence, da jim na novo očitajo izdajstvo, ker so se poslužili izrecno jim dane pravice. Kaj pomaga predloga kulturne avtonomije, dokler se nihče ne zmeni, da bi vstvaril predpogoje za mirno sožitje?!

Mi nismo nič posebno žalostni, da nas kresovi itd. 10. oktobra vsako leto spominjajo, koliko smemo dati na nemške obljube. Če Nemci pustijo šovinističnim krogom proti nam izrabljati plebiscitne slavnosti namesto na mirno poravnavo naspotij, potem seve nosijo tudi Nemci odgovornost. V smeh nas pa sili misel, če morda v glavah kresovalcev le ni še stari strah, ker drugače bi ne bil največji kres oni čg. meniha v Dobrli vasi, kojega predstojnik pri zahtevi po „Ostbahn“ vedno ta strah kliče na pomoč. S streljanjem in s kresovi hočejo naši nasprotniki vdušiti nemirno vest, ki jim vedno bolj očita neizpolnjene obljube. V svoji sebičnosti in v svojem samoljubju se ne morejo vživeti v misel, da bi poleg njih še kdo drug mogel in smel živeti. Zdi se, da se vedno bolj bliža čas, da se bo očitno pokazalo veliko notranje naspotstvo med obljubami in med dejanji in bodo naši tukajšnji Nemci pred svetom stali kot taki raznarodovalci, kakor so bili pred svetovno vojno.

Osem let je minulo, odkar je Koroška gledala veliko komedijo — da rabimo besede pametnega Nemca, protestanta — in vsako leto nas streljanje spomni na to

komedijo.

Kako so se bratili pred posvetno in cerkveno oblastjo Nemci in Slovenci po končanem plebiscitu, da bi svetu pokazali poravnavo sporov in mirno in ljubo bratstvo obeh narodov. Človek bi mislil, da bodo Nemci za te Slovence imeli veliko dobrot, ali vsaj kulturno avtonomijo, ker to za svoje manjšinske Nemce

rabijo, avtonomijo, ki bi bila vzgled narodnih in kulturnih svobodščin, ki jih nudi veliki nemški narod tistim Slovincem, s katerimi se je pobratil.

Sedaj pa gleda svet začudeno, da Nemci za te bratske Slovence nimajo trohice narodno kulturnih pravic, da jih hočejo izločiti od dobrot kulturne avtonomije, pač pa „velikodušno“ ponujajo avtonomijo onemu delu Slovencev, ki ga vedno blatijo z „iredento“. Ker pa ta del Slovencev čuti, kaj Nemci nameravajo s svojo kulturno avtonomijo, in ji zato skuša dati obliko, ki bi se mednarodno dala zagovarjati, pa se naenkrat Nemci bojijo za svoje nekdanje ljubljene Slovence, sedaj „Windische“ imenovane, da bi jim ne ušli iz njihovih raznarodovalnih krempljev. Še grši postaja ta igra, ko sedaj vidimo, da hočejo naši Nemci ravno te „Windische“ izrabiti, da bi pred svetom mogli reči: glejte, mi bi radi dali avtonomijo, a Slovenci sami je nočejo. Da naši Nemci iščejo izhoda iz položaja, v katerega so prišli vsled svoje dvoličnosti, sklepamo tudi iz besed, ki jih je g. Šumy govoril 7. t. m. v Pliberku, da hočejo raje z avtonomijo počakati (če je ne morejo izrabiti v raznarodovalne namene). Resna beseda!

Varuhi „Nemcem prijaznih Slovencev“ vedo zelo natančno, v kako nevzdržnem položaju se nahajajo. Upamo, da kljub uplivanju na nemške manjšinske zastopnike ne bo trajalo predolgo, da bodo pred javnostjo stali kot tisti, ki velikemu delu ene manjšine niso mogli vzeti domačega jezika, a so mu vzeli narodno zavest, da ti Slovenci stoje pred celim svetom oropani vsake lastne volje, vsakega lastnega zastopstva in da ves njihov program obstoji v tem: smo Slovenci, a nočemo veljati za Slovence. Jerobi nemško mislečih Slovencev so te ljudi pripeljali tako daleč, da so postali strašilni vzgled za vsako evropsko manjšino, kot tisto, česar se boji vsaka zavedna manjšina, v prvi vrsti nemške manjšine. Nismo še pozabili, kako globoko v srce je zbolelo ves nemški narod, ko so listi prinašali prve žrtve poitalijančevanja na južnem Tirolskem, pričetek

PODLISTEK

Danilo Gorinšek:

O umirajoči materi.

Umirala je mati; kakor pač umirajo matere, z blagoslovom na ustnih, z blagoslovom za one, ki so jo morda kleli v življenju... Ob njeni posteljki ni bilo nikogar.

Rodila je bila dva sinova. Prvi se je šolal v mestu, a mu ni bilo do praznih črk. Postal je samo skromen uradnik in je bilo očeta sram, da je imel takega sina... Drugi sin je dokončal samo par razredov, potem pa je postal trgovski pomočnik v tujem mestu; bil je ponos očeta. V tujem mestu je govoril vedno glasno o materi, vendar je mati samevala vedno sama doma in ni mogla drugega sina obiskati, ker ji je manjkalo — denarja...

Zdaj je umirala mati. Oči so ji nemirno trepetale proti vratom. Kdo ve, da umira?

Vrata so se odprla, prižgal ji je mrtvaško svečo — prvi sin... Da, njuno kraljevstvo ni bilo od tega sveta; duša je bila priklicala dušo...

Drugi sin ni prišel. Bil je „trgovsko“ zadržan...

Čebela.

Zum — zum — zum,
zum od zore do večera,
od cvetice do gredice,
međa si nabira.
Zum — zum — zum,
zum od zore do večera,
nikdar medu v satniku,
zvrhana ni mera.
Zum — zum — zum,
zum od zore do večera,
pojdi na Čebelovo,
kdor lenuh umira!

Na pogrebu.

Bil sem na pogrebu. Joj, kakšne oči imajo ljudje! Ne vidijo drugega, kot golo vsakdanjost. Gledajo z očmi, ne z dušo. Zato vidijo samo okvir v božjem vesolju, dna ne in nikoli.

Videl sem na pogrebu za krsto dvoje hčerk, spremljali sta umrlo mater na poslednji poti. Ne poznam ni prve, ne druge. Ko se je pogrezala krsta v jamo in vso pot od hiše do pokopališča, kričala je mlajša hčerka: Mati, mati, mati! Starejša je stopala na videz mirna, ni kričala, samo v očeh ste se si lesketali dve solzi in v srcu, kdo more povedati in opisati, kaka neskončna tema?...

Ljudje so se spogledali: Zakaj ne kriči, kot njena sestra? „To je hčerka, še hudo ji ni!“ sem slišal. Spomnil sem se na farizeja v jeruzalemskem templju.

O, vi farizeji, ki vidite tu samo kričanje, potok solz in skremžen obraz, ne boste našli kraljestva božjega. Duša ni od tega sveta in kadar je trga najgloblja bol, ni besed niti solz.

Ples.

Tam ob mlaki sred gozda je danes žabji ples,
še kraljica tja prišla je,
kralj in narod ves.
Oj zares.

Ej, vso noč so pirovali,
peli krog dreves,
ko pa so se naplesali,
prišla — štorčklja v les.
Oj zares.

To so v mlako čofotali
kralj in narod ves,
nikdar več — so zaregljali —
ne gredo na ples.
Oj zares.

tistega razvoja, ki je pri nas v polnem cvetju, ozir. Nemci že komaj čakajo na zreli sad. Dokler pri nas vzgajajo in v nebesa povzdigujejo nemško misleče Slovence, tako dolgo se ne smejo pritoževati, če Italijani vzgajajo italijansko misleče Nemce, ali Ogrri ogrsko misleče Nemce.

Če imajo naši Nemci, pravi Nemci, da jih ločimo od „kulturnih Nemcev“ (ti so spet posebna oblika ob plebiscitu ljubljenskih Slovencev, višja kasta), resno skrb, da noben narod ne bo več mogel kazati na nje kot povzročitelje nemško mislečih Slovencev, če v resnici hočejo, da njihovim sedaj še v celoti zavednim manjšinam ne preti enaka usoda, kakor Slovincem na Koroškem, tedaj morajo pri nas napraviti jasno črto pod sedanji račun in se odpovedati vsemu, česar svojim manjšinam ne žele in česar se njihove manjšine najbolj boje. Ako pa Nemci mislijo, da so n. pr. naše utrakvistične šole, ki so vendar javno priznane manjšinske šole, in duh v njih vzorna ali vsaj primerna rešitev manjšinskega šolskega vprašanja, potem naj Jugoslovani vložijo tak predlog, ki posnema ustroj in duh naših manjšinskih šol. Ta način reciprocitete je tudi mogoč, mi ga sicer jugoslovanskim Nemcem ne želimo, a gotovo naši Nemci, ker hočejo ustroj in duh takih šol, če tudi morda pod drugim imenom, ohraniti.

Mirno lahko rečemo, da bomo mi, ki živimo trdo kmetsko življenje, ukoreninjeno v zemlji in starih tradicijah, še marsikaj lahko prenesli, predno bomo zreli za muzej, med tem ko od nemških manjšin velik del, ki živi v mestih in industrijskih krajih in drugod kot nekdanje straže razkropljene med slovenskimi narodi stare Avstrije ne bo se mogel ustavljati raznarodovanju skozi eno ali dve generaciji, ako naj še naprej velja načelo: Cuius regis, eius natio (kdor ima oblast, sme druge raznarodovati).

Koroško so si izbrale številne nemške manjšine, predvsem jugoslovanski Nemci, da se tu prelomi s predvojnimi načeli, od Koroške pričakujejo, da se tu naidejo ljudje, ki vidijo dali, kakor sega razgled raz celovškega mestnega stolpa, ki so zmožni Evropi pokazati, da je mogoče jezikovno vprašanje izločiti iz politike, ga rešiti v skladu z domačo predvzgojo, kakor zahteva tudi avstrijski šolski zakon. Le tako se bomo bližali „vzledni rešitvi manjšinskega vprašanja“.

Kaj pomagajo še tako lepe besede našega zveznega kanclerja dr. Seipela na zasedanju Društva narodov, ako pa za besedami ni dejanj, ozir. ako vsak poznavalec razmer mora tudi reči: Zdravnik, ozdravi najprej sebe! Ne dvomimo o resni volji g. zveznega kanclerja, a ubožno pričevalo bo za Avstrijo, če pred svetom povdarja važnost manjšinskega vprašanja, doma pa merodajni krogi nimajo moči ali smisla, da bi ga rešili po načelih, ki jih prva oseba pred svetom zagovarja.

Dokler vzgajajo Nemci nemško misleče Slovence, dokler demoralizujejo Slovence z grožnjami, obljubami, ki jih nikoli ne mislijo izpolniti, kakor kaže, da vzamemo en sam slučaj, v katerem že dve leti vodijo za nos nekega prej zavednega našinca in župana in ga izrabljajo za orodje ponemčevanja zavednega kraja, tako dolgo se ne morejo pritoževati, če se vzgajajo srbsko, ogrsko, češko, poljsko, romunsko, italijansko misleči Nemci, ker bodo vse te države mogle kazati na večinske Nemce: Glejte, vsaj vsi delate isto!

Iz vsega sledi jasno spoznanje, da, ako se je pri nas manjšinsko vprašanje začelo reševati tako, da se „daje prednost sklepom manjšinskih kongresov“, potem mora biti konec asimilacije (raznarodovanja), potem med Deutsch, Windisch, Slovenisch srednje nima pravice do obstanka. Kulturna avtonomija se tukaj ne more reševati po politični volji posameznikov, ampak po kulturni volji, ki se kaže tam, kjer je posameznik kolikoroliko neodvisen od zunanega sveta, kjer si v domačem krogu izbere tisti jezik in tiste običaje, ki jih sam hoče — po svoji prosti volji.

POLITIČNI PREGLED

Krščansko-socijalni in socijal-demokratski strokovni zvezi sta sklenili na predlog graškega magistrata korekturo pogodbe, ki izključuje stavke, zahtevali pa sta, da se izplača občinskim nastavljenecem ena mesečna

plača v letu več. To zahtevo je magistrat odklonil, pogajanja so se ukinila in soc.-demokratski nameščenci pri cestni železnici so stopili v štrajk, med tem ko so kršč.-socijalni delavci ostali pri delu. Uprava cestnih železnic je odslavila vse štrajkujoče, sprejemala nove delavce ter s temi vzdržala potrebni promet. Dne 10. t. m. je vozilo že 67 vozov, manjka jih samo še 7. Stavka se je tedaj popolnoma ponesrečila. Edini uspeh je bil, da je sedaj 115 delavcev, izmed katerih imajo nekateri že po 25—30 službenih let, brez kruha. — Dne 11. t. m. se je vršila pod predsedstvom zveznega kanclerja dr. Seipela konferenca političnih strank radi razorožitve bojnih formacij. Konferenca ni rodila nobenega uspeha. Dr. Seipel je predložil ta načrt tudi vsem strokovnim zvezam. Soc.-demokratska strokovna komisija je pripravljena za pogajanja o razorožitvi bojnih formacij, noče pa sedeti pri razpravni mizi skupno z zastopniki rumenih strokovnih organizacij, ki služijo za stafažo podjetnikov. Na uspeh teh pogajanj je tedaj malo upanja. — Dne 16. t. m. so se vršile volitve zaupnikov Reichswehra, ki so prinesle soc.-demokratskemu Militärverbandu velik poraz. Izvoljenih je bilo 212 zaupnikov od Wehrbunda, 62 Militärverbanda in 7 zaupnikov nemške vojaške zveze. Socijalni demokratje so izgubili v Burgenlandu 1, na Tirolskem 3, na Koroškem in Solnograškem 8, na zgornjem in nižjem Avstrijskem 15 in na Dunaju 18, skupno 45 mandatov.

Inozemstvo:

Nemčija. Državni poslanec Künstler objavlja nova razkritja o odnošajih, ki so baje obstojali med državno brambo in sovjetsko vlado. Šef ruske zračne mornarice je prišel v Berlin ter prigovarjal, naj se nemška državna bramba čim bolj oboroži. Po pogodbi, ki je bila ratificirana od obeh vlad, naj izdela Nemčija letno 300 vojnih letal, od katerih bi Rusija odzela samo 60, ostali pa bi služili domači brambi.

DOMAČE NOVICE

Borovlje. (Vlomi brez konca.) Pred par dnevi so dosedaj neznan zlikovci udrli v blagajno Voigtove uprave v Goričah, pred par dnevi je bilo vdrtvo v Dovjakovo mesarijo in v noči od petka 12. na 13. oktobra v skladišče trgovca Renkota. V isti noči so poskusili tatovi udreti tudi v trgovino gospodarskega društva v Borovljah. Kam plovemo? Ali še res ne spoznamo resnosti našega časa? Vsak otrok zahaja že v kino, vsak fantič ima že svojo motorno kolo, vsaka frajca ima lepo bubi-frizuro, šminke, židane nogavice in krilca, ki ne segajo niti do kolena. Odkod se naj vzame denar za vse te neumnosti? Ulom pri trgovcu Renkotu kaže, da je bil človek, ki pozna domače razmere, pri delu. Vzel je 8 parov čevljev, 5 volnenih jop, paket perila in 2 ženska površnika.

Potoče. (Požar.) Na skednju Trunkovega posestva je nastal dne 16. oktobra požar, ki je gospodarsko in stanovanjsko poslopje popolnoma upepelil. Rešiti se je mogla edino živina in nekaj pohištva, medtem ko je žetev postala cela žrtev ognja. Hitri pomoči požarnih bramb iz Potoč in Labuda je zahvaliti, da ogenj ni udaril tudi na zelo ogroženo Žmavčevo posestvo.

Št. Vid v Podjuni. (Razno.) V noči od nedelje na ponedeljek 15. t. m. je šel Gražarjev oče na Proboju, 81 let star, od Miklavca proti domu čez takozvano Strucmanovo peč. Ponočna hoja je tam dosti nevarna, ker je na nekem kraju nad visoko skalo zelo ozka steza, ki do danes še ni zavarovana z nikakoj ograjo, četudi se je na tem mestu že enkrat pripetila nesreča. Gražarjev oče se je udeležil veteranskega sestanka v Celovcu. Prišli so skupaj veterani, ki so leta 1878 sodelovali pri okupaciji Bosne in Hercegovine. V to svrhu je mesto razobesilo zastave in rotovž je bil slavnostno razsvetljen. Že prej ga je večkrat napadla slabost in je lahko mogoče, da ga je ravno nad skalo zopet prijela, da je padel čez skalo v globino. Zjutraj so ga našli mrtvega, v sredo navrh pa je bil pokopan na tukajšnjem pokopališču. — 14. t. m. je bilo v Št. Primožu „žeganje“. Minulo bi mirno, če ne bi bilo izzivačev. Predvsem se je odlikoval neki tovarniški delavec s svojim hajlanjem in izzivanjem. To se ponavlja skoro ob vsaki zabavi ali plesni pri-

reditvi. Miroljubni Korošci sploh ne bomo mogli več v nobeno gostilno, ker nikjer nimamo več miru, niti v naši gostilni.

Kapla v Rožu. (Razno.) Čitalci našega lista ne smejo misliti, da se pri nas nič ne pripeti, ker se nikdar ne oglasimo. Vedno se še kaj zgodi, vendar imajo ti dogodki le krajevni pomen in bi širši krog čitateljev premalo zanimali. Omeniti pa moramo nekatere posebnosti. Za vse kraje ne bodo posebnosti, ker so gotovo tudi kje drugje običajne. Skoro ne mine noči od nedelje na ponedeljek, da bi se ne motil nočni mir. Posebno so nas motili v spanju pijanci v noči od 14. na 15. t. m. Iz klicov „pomoč, pomoč“ in iz besed nekoga ki je govoril o nožu, je bilo sklepati, da je prišlo do pretepa z noži. Prebivalstvo je teh kralavov sito in si želi, da bi orožništvo večkrat obiskalo našo vas po dvanaesti uri med nedeljo in ponedeljkom. Opozori pa naj tudi gostilničarja, da obstoji predpis, po katerem se pijanim ljudem ne sme več dajati pijač. Kje drugje naj leži motenje ponočnega miru kot v tem, da dobe ljudje preveč alkoholnih pijač. — Še druga slaba stran. Neki tukajšnji domačinki je izginilo v kratkem 23 kur in piščancev. Divja lisica jih ni odnesla, pač pa bi se dalo po jasni stopinji pred kurnikom sklepati na krščeno lisico tatico. Orožništvo tatu ni izsledilo. Opaziti je z gotove strani tudi pretepanje kur, ko je vendar trpinčenje živine po zakonu prepovedano in kaznivo. Ena izmed zaklanih je imela globoko rano, prizadeto s topim orodjem. V tem oziru šola premalo vpliva na otroke. Človeka mora biti sram pred mladimi državljani. Kure morajo izginiti! Ta izjava mnogo pove k temu poglavju. — Pot skozi vas je izredno blatna o priliki deževja. Gotovo je temu kriv živahen promet, ker se po tem potu zvozi mnogo lesa z gore, vendar kaže to, da občina Borovlje zanemarja podeželska občinska pota. Skozi vas pelje sicer kanal, ali ta je tako zamošen, da pri daljšem deževju ne sprejme vse vode; kajpak da so tudi odprtine v kanal po vasi v takem stanju, da teče vsa voda po vasi. Odstraniti bi bilo treba tudi blato in navoziti nekaj gramoz. — Na zunaj napravi vas dober vtis. Večina hiš je lepo pobeljenih in trdo kritih. Imoviti Rožekar predelava svojo hišico ob poti, da bo sam zase, ko preda vzorno posestvo. Pd. Ročinc je priredil v teku dveh let troje družinskih stanovanj; eno se ravno dogotavlja. Ob postaji Svetna vas pa zida železničar popolnoma novo hišico. — Letina je bila v vsakem oziru dobra. Samo otava je vsled suše odpovedala in drugo deteljo je malokateri spravil suho pod streho.

Celovec. (Razno.) Z novim letom se namerava upeljati za poveljnike požarnih bramb ter njenih namestnikov izpit, ki bo za vse obvezen. Upeljal se bo nov znak, katerega dobi vsak, ki je izpit napravil. Izpit se vrši pod vodstvom deželne zveze požarnih bramb in obsega osebno izobrazbo, obrambo proti požaru in podušitev ognja. — 14. t. m. se je peljal sin Pogačnikove družine v Velikovcu, Adolf Pogačnik, s kolesom iz Dobrle vasi proti Sinče vasi. Trčil je v avto fabrikanta Kusma iz Sinče vasi ter se tako močno poškodoval, da je v teku ene ure podlegel ranam. — K posestnici Mariji Taler v Goričah pri Medgorjah sta prišla 2 fanta in prosila za zajutr. Ko je posestnica šla po kruh, sta ji ukradla srebrno žepno uro in nato pobegnili. — V noči od 18. na 19. oktobra je izbruhnil v tovarni Jergitsch v Celovcu požar, ki je uničil tovarniško poslopje z vsemi stroji ter vso zalogo v vrednosti 300.000 S. — Mestna občina Beljak toži koroško deželno vlado pri upravnem sodišču za izplačilo 370.000 S, katere bi morala ta plačati od deležev od doneskov zveznih davkov. Razsodba ne bo pomenoma samo za mesto Beljak in koroško deželno vlado, marveč tudi za druge dežele in občine zelo važna. — Celovška Viehverwertung, ki že dalj časa likvidira, ponuja svoja posestva na prodaj. — Pred par dni je policija v Lincu našla tri bankovce po 20 S, katere so ponarejevalci spravili na trg. Bankovci so slabo ponarejeni, imajo svetlejšo barvo, zelo nejasen tisk ter mehak papir.

Kaj bo? Na dvorazredni utrakvistični šoli v Podljudelju je razpisano nadučiteljevo mesto. Že osem let je na tej šoli nastavljen provizorično — Nemeč. Za to mesto je prosil od šolskih oblasti preganjeni slovenski nadučitelj g. M. Herzele. Radovedni smo, kako jo bo skuhal sedaj deželni šolski svet. Bomo poročali.

Dekleta, pozor! Ako se hočete naučiti kuhanja, pranja, likanja, šivanja, lepega vedenja in drugih za umno gospodinjstvo potrebnih ved, pridite k šolskim sestram v Št. Rupert pri Velikovcu. One, ki so vesele in rade pojejo, se lahko izvezbajo v cerkvenem petju in glasbi. Sprejemajo se 3. novembra za 6 mesecev. Plača po dogovoru in zmerina.

GOSPODARSKI VESTNIK

Seja deželnega kulturnega sveta dne 31. avgusta 1928.

Da se vrši potreben razgovor, se je določila za to posebna seja, ki naj razpravlja temeljiteje o letnem računu.

Zadružništvo.

Dr. Stotter: Minulo leto je bilo vpostavljeno za zadružništvo 10.000 S, od tega denarja se je dalo brezobrestno posojilo električni zadrugi v Rožu, drugo se je porabilo za okrajne zadruge po predlogu deželne zveze. Potem se je dalo nemškima zvezama podpora za revizijo in prirejevanje zadružnih tečajev. — Msgr. Podgorc govori proti predlogu, da bi se ta postojanka črtala, iz katere se po potrebi jemlje, ker je namenjena za pospeševanje zadružništva. Treba je kmete organizirati, organizacija pa je mogočela v zadrugah. Z zadružništvom zaostajamo, zato bi se moralo več zahtevati, ne pa tisto, kar je vpostavljeno, črtati. Treba pa je, da se kulturnemu svetu poroča, za kaj se denar izdaja in da se o podrobnih izdatkih sklepa.

Zadruga za gojitev rastlinstva — Pflanzenbaugenossenschaft.

Fasching misli, da bi morala dobro prospjevajoča zadruga kulturnemu svetu kaj dati iz svojih dohodkov. — Supersberg pojasnjuje, da si je zadruga: uredila strojniško dvorano in napravila velike čistilne naprave. Kadar bo denarja, se bodo semena ceneje oddajala. Vrhtega je bilo treba zadružne delnice obrestovati z 8%. — Frank: Čistilnica stane 620 milijonov, s tem se hoče pridobiti inozemski trg, posebno Nemčija, za naše deteljno in travno seme, ki se mora čistiti, predno se ga da na prodaj. — Hernler: Treba je, da mali kmet svojo deteljo in svoje travno seme sam pridelava. O spolkih za poizkušanje (Versuchsringe) se obžaluje, da v beljaški okolici ni nobenega: tam ni kmetijske šole in ni kmetijskih učiteljev, za to ni teh spolkov. Potem se premalo skrbi za čistilne stroje na deželi: kaj pomaga ljudem dobro seme, ako se ga vrže v nesnažno polje. Rži so polne plevela. Gospodje naj si napravijo zemljevid, na katerem je zapisana kakovost zemlje in temu primerno naj bi nadzornik oddajal semena, ki so krajem primerna. — Supersberg: Misel zemljevida za zemjiško kakovost se mora pozdravljati. Na Litzlhofu se je v tem oziru že delalo in iz tega dela bo nastal zemljevid. — Gaggl: Pravi se, da se obnesejo poizkuševalni spolki, a za to je treba ljudi in denarja. Koroška je dežela, ki jo vedno zopet oškodujejo uime. Letos je prišla huda slana in nam je tako škodilo. Dajali smo ljudem nove vrste rži in posledica je, da ljude v kaščah nič več nimajo. — Traussnig želi, da se v Wolfsbergu napravi podružnica zadruga in se tam postavi čistilne naprave. — Frank obeta, da se želji ustreže, ker se velika Labudska dolina ne sme tako zanemarjati. Kar se tiče poizkuševanja, se ljudem dajejo le semena, ki so se že preizkusila. A so nekatere vrste, n. pr. rž iz Mölka, bi jo kmetje na spodnjem Koroškem že zahtevali, drugo vrsto Otterbacher pa zahtevajo v gornji Koroški. Vse to se je že preizkusilo in ne bo lahko neuspehov.

Ferlič: Gaggl menda misli, da kmetijstvo ni na pravi poti, ker je kmet imel pred leti več žita: da imamo manj žita, pride od tega, da smo polja spremenili v travnike, ker smo hoteli preiti na živinorejo in pridelavanje mleka. Zdaj smo prišli na točko, da ne vemo kam? Kašče so prazna, ker propada gospodarstvo. Vlada naj varuje naše delo in naš pridelek, pa bo boljše.

Planšarstvo.

Zaboljševanje planin je deželnih doneskov za okraj Celovec S 1.000.—
 „ Špital „ 21.500.—
 „ Beljak „ 14.100.—

Potem za planine v Ziljski dolini 20.000 S.

Država pa je dala l. 1926 zaboljšanje planin S 6266.—, l. 1927 S 19.000.—, za popraviljanje potov S 8170.—, l. 1928 S 3846.—, zaboljšanje planin S 16.200.—.

Hernler: Ko je na Koroškem toliko zadružnih planin, bi bilo prav, da sta v planinskem svetu vsaj dva zadružničarja. In potem naj planinski nadzornik

Slaba juha

klič po MAGGI-jevi zabeli!

104

svoje delo tako uredi, da bo mogel prihajati k občinam zborom teh zadrug. — Dr. Scheuch: Treba je pomagati, da kraji okoli Podkloštra in Beljaka dobijo svoje pašnike. Ti kraji žive v zelo neugodnih razmerah. Ljudje bi si tako prihranili nekaj krme in bi se število krav moglo pomnožiti. — Hernler: Ti ljudje si ne morejo držati bikov: mlado živino pasejo na razvalinah pod Dobračem in jo puste tam stradati, k pregledovanju pa gonijo bike najslabše vrste. Potem se ti kraji naprej preplavljajo, zato je čas, da se jim pomaga. — Inž. Lerchbaumer poroča, da bo država prevzela stroške za prireditve planin v gornji Ziljski dolini.

Dr. Scheuch: Planine so tam tako zaraščene, da jih je nemogoče v par letih iztrebiti in stroški bodo padli na zadružnike. Trije deli planine so popolnoma zaraščeni z ovšem in ščavjem in ne bo se moglo zabraniti, da bi potrebljeno zopet ne rastlo.

Živinoreja.

Ferlič želi, da se zviša podpora za konjerejo. — Gruber povprašuje, kako je s preizkuševanjem pri pitanju svinj? — Dr. Scheuch priporoča Ferličev predlog. Sicer pa država konjerejo izdatno podpira, ko daje deželi brezplačno vsako leto 14 žrebcev, kar državo stane vsako leto 425 milijonov. Potem bi bilo želeto, da bi se za preizkuševanje svinjskega pitanja dobilo kaj podpore: tako bi se pokazalo, kako se vsako plemo pita, koliko potrebuje krme in kakšna je kakovost vsake vrste. Tako bi se tudi našlo, iz katerega hleva se prašiči najhitreje in najboljše pitajo.

(Dalje sledi.)

NAŠE KNJIGE

„Mentor.“ Prejeli smo 1.—2. številko tega priljubljenega dijaškega lista za letošnje šolsko leto. Vsebinska je pestra. I. K. Rejec piše Med Scilo in Karibdo, zanimivo dijaško „povest v zgodbah“, Sempronij Tiro, znan že iz lanskega in predlanskega letnika, nadaljuje zgodbe „Iz dnevnika starega profesorja, Iv. Dolenc pripoveduje, kaj je doživel letos „Med Nemci“, V. Bohinec poroča o znanstvenih raziskovanjih Ignacija Knoblarja v Afriki. Iv. Pregelj daje „Nekaj misli in nasvetov glede memoriranja in deklamiranja na naših srednjih šolah“, člančiča: „Ob desetletnici našega osvobojenja“ in „Ob slovesnem trenutku“ poročata o burnih dneh pred desetimi leti in otvoritvi nove radijske postaje v Ljubljani, nakar sledi Dolencovi statistični podatki o dijaštvu v Sloveniji. Prav dobra je „Častna beseda“, v „Delu najmlajših“, črtica, ki jo je napisal učiteljskičnik Ivan Kretnik. Zelo raznovrstna so poročila in drobiž v Naših pomenkih, Knjigah in revijah, v Nabiralcu, ki poroča o zbiranju znamk, v Šahu ter Šalah in ugankah v prav posrečeno karikaturo o profesorju in njegovem učencu. — Opozorjamo na list slovensko dijaštvo in starše, ki imajo svoje sinove in hčere na srednjih šolah. List tvori srečno vez med šolo in življenjem izven nje. Naroča se pri upravi v Ljubljani, Gradišče 4, Jugoslavija in stane za dijake 4 S, za druge 6 S ter se plačuje po položnicah „Katoliških misijonov“ v Ljubljani. Položnice se listu prilagajo.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. V Tripolisu je prišlo pretekli teden do novih spopadov med uporniki in Italijani. Bilo je 68 mrtvih in 15 ranjenih. — V Mödlingu pri Dunaju je umrl dne 12. oktobra t. l. oče sedanjega avstrijskega ministra za trgovino in obrt, dr. Schürffa, špediter Ivan Schürff, v starosti 79 let. Zapušča poleg sina, ki je minister, še hčerko, ki je poročena z admiralom Schönfelderjem. — V Charfield-Gloucestershire na Angleškem je trčil tovorni vlak, sestojč iz petrolejskih vozov, v osebni vlak. Petrolej se je vnel in v par minutah je bila vsa okolica v ognju. Zgorelo je 21 oseb. Na Angleškem je bilo samo letos že 34 železniških ne-

sreč, pri katerih je prišlo 60 oseb ob življenje. — Iz svetovne vojne znani kruti nemški general Ludendorff je dobil od južno-kitajske vlade ponudbo za reorganizacijo južnokitajske revolucionarne armade. Angleški listi pišejo, da je on vedno simpatiziral z revolucionarnimi idejami sovjetske Rusije, ki stoji z južnokitajsko armado v zvezi. Pričakuje se, da bo ponudbo sprejel in organiziral rumeno nevarnost. — Avstrija je po svetovni vojni sklenila 46 trgovskih pogodb z 30 državami. Prva država, s katero je stopila v stik, je bila Nemčija, s katero se je prva pogodba sklenila 1. septembra 1920 in kateri so sledile pozneje še tri. Z Italijo je bila dosedaj sklenjena ena pogodba, z Jugoslavijo tri (septembra 1925, junija 1927 in julija 1928), s Češkoslovaško ena, z Ogrsko ena in s Švico dve. — Angleški finančni urad se peča sedaj z največjim dediščnim davkom, katerega je davčna oblast kedaj zahtevala. Sir David Yule je umrl meseca julija na svoji vili na Angleškem in zapustil skupnega premoženja v višini 700—800 milijonov šilingov. Davkarija je za to premoženje zahtevala dediščini davek v znesku 270 milijonov šilingov. Proti ti zahtevi je dedič vložil priziv, češ, da se ne nahaja vse premoženje v Angliji, temveč je večina v angleški Indiji, kjer je David Yule živel in imel svoja podjetja in svoje bančne zveze. Za britiško Indijo pa veljajo v davčnih ozirih drugi predpisi. Zadevo je vzel sedaj finančni urad v roke. — Lanskega leta smo v Avstriji pokadili za 323 milijonov S. Tovarne so izdelale 103.239.600 cigar in 4.605.521.500 cigaret. — Majska zbirka Schulvereina Südmarke je dala letos 132.106,91 S. Članarica znaša 1 S na leto. — Nemci v Sloveniji imajo 35 šol z nemškim učnim jezikom, to je povprečno ena šola na 1132 duš. Koroški Slovenci nimamo niti ene šole s slovenskim učnim jezikom. Mi imamo nebesa na zemlji, Nemci v Sloveniji pa so zatirani. — Mariborski oblastni odbor je odpustil iz svoje službe okrožnega zdravnika dr. C. Marocuttija v Št. Ilju v Slovenskih goricah. — Jugoslavija je pridelala letos 180.000 kg opija. Kilogram se prodaja po 60 švicarskih frankov. — Razstavo sodobne kulture v Brnu je posejilo 2.700.000 ljudi. — Pri izseljeniškem uradu v Pragi leži 28.000 prošenj za izselitev. — Praška stavbna nesreča je zahtevala že 42 žrtev. Kmalu nato se je podrla še neka večnadstropna hiša, kjer pa ni bilo mrtvih, ker se je hiša sesula ponoči. — Nad Catanio in okolico v Italiji je padala 11. t. m. tako strašna toča, da se je podrlo več starih hiš in je bilo ranjenih do 200 oseb. Toča je bila debela kakor orehi in je padala tako gosto, da je v 15 minutah pokrila ceste in polja 25 centimetrov visoko. Oljke so uničene. — v Mehiki je 13. t. m. močan potres do polovice porušil mesto Huantepec. Tudi v mestih Puebla in Jamiltepec je potres povzročil veliko škode. — V Zemunu je do tal pogorela velika tovarna sukna. Ves trud, ogenj pogasiti, je ostal zaman, ker je imel zelo dobro hrano. Škoda znaša čez 8 milijonov dinarjev. — Dne 19. t. m. so na Dunaju v kavarni Prückl zaprli 15 gostov, večinoma soc. demokratičnih študentov, ker so razgrajali. Proti temu je protestiral poslanec Zelenka, udarjal v mizo ter se ustavljal policiji. Ta ga je uklenila, ga peljala na komisarijat in ko je določila identiteto, ga zopet izpustila. Uvedlo se bo proti njemu kazensko postopanje.

Zeppelinov polet v Ameriko. V petek dne 12. oktobra se je dr. Eckener dvignil z zrakoplovom „Groß Zeppelin“ k poletu v Ameriko. Po 112 urni vožnji, med katero je imel mnogo boja z nevihtami in viharjem, je prispel v Lakehurst, 70 km od New Yorka. Zrakoplov je 236 metrov dolg in 30 in pol metra širok. Prepeljalo se je 50 oseb in sicer 20 gostov in 30 uslužbenec. Opremljen je z največjim razkošjem, vsebuje kabine s posteljami moderno kuhinjo, jedilnico, kadalnico itd. Gonilno silo daje modri plin (Blaugas), ki pride mnogo ceneje kot bencin. Ker se je zrakoplov med potjo nekaj pokvaril, se sedaj v Ameriki popravlja. Nato bo obiskal še druga mesta v severni in južni Ameriki, nakar namerava okoli 27. t. m. poleteti v Evropo. Uspeh nemškega „Zeppelina“, ki je sedaj predmet občudovanja celega sveta, se pripisuje nemški tehniki. „Zagrebske Novosti“ pa pišejo, da je prvi in osnovni tip „Zeppelina“ izumel zagrebški trgovec David Schwarz. On je bil prvi, ki je našel, da se more zrakoplov zgraditi iz aluminija, kateremu se primešajo druge kovine. Leta 1890 je napravil načrt za

prvi zrakoplov. Vse načrte je poslal tedanjemu avstrijskemu vojnemu ministru Krieghammerju. Ta pa ni imel denarja in Schwarz se je obrnil na Rusijo, kjer je napravil dva srečna poskusa. Zbal pa se je, da bi ga ne ubili, zato je zrakoplove uničil. Za njegov izum je izvedel nemški cesar Viljem, ki je Schwarza poklical k sebi. Berlinska družba za zračni promet, kateri je predsedoval grof Zeppelin, je prevzela izum hrvatskega trgovca, ki je eno leto nato umrl. Sliši se kot bajka in noben bi tega ne verjel, če ne bi bil v letniku 1901 revije „Illustriertes Jahrbuch der Erfindungen“ natančno naslikan in opisan Schwarzov zrakoplov. Nemška tehnika je ta izum samo izpopolnila in privedla do praktične uporabe.

Uradniki v Rusiji in pri nas. Deset let je minulo, odkar je Lenin velikansko Rusijo socializiral, razdelilo se je premoženje, v kolikor mogoče resnično ali navidezno: a v resnici je prišlo tako, da se ljudstvo v Rusiji danes od velekapitala izkorišča kakor še nikdar. In to izkoriščevanje teži najhujše delavca, ki so mu bili voditelji obečevali, da ne bo več delal za dnevno plačo, marveč se bo bogato oskrbel. Delavec je zapadel popolnemu suženjstvu. L. 1924 se je potrebovalo za življenje dvakrat toliko kakor pred vojno, delavec pa je zaslužil le tri četrtinke predvojne mezde in o kakem zadostnem oskrbovanju ni ne duha ne sluha. Državne tovarne delavcu ne izplačujejo zasluzka, delovni čas se grozno podaljšuje, nihče ne skrbi za stanovanja, nihče ne pomaga ljudem, ki dela nimajo; med otroci je beda nepopisna. Le enemu sloju se v Rusiji dobro godi: to so državni uradniki: ravnatelji, nadzorniki! Ti ljudi imajo zadosti zasluzka, njihovo število naprej raste, in da so državi potrebni, dokazujejo s povodno odlokov in postav. Govori se, da vlada v Italiji Mussolinova diktatura: v Rusiji vlada uradništvo. Nastal je razdor med Trockijem in Stalinom: Trocki je bil zastopnik fantastičnega Leninovega komunizma, Stalin zastopnik uradnikov in izvedencev. Zmagal je seve izvedenec, ker je ta znal spraviti stroje v tir. Državni uradniki so Leninovo revolucijo z veseljem pozdravili: ko bi bili na mestu, bi se tak prevrat ne bil mogel izvršiti. Uradniki so sicer tudi pod carjem vodili državo, ali le notranje zadeve, zunanje pa je vodilo plemstvo. Ko se je odpravil car, so upali uradniki, da se neskončno dvigne njihova veljava in njihov dohodek. Novi preroki Lenin, Trocki, Buharin, Zinovjev so sanjali o svobodi in bratstvu, tega pa ni noben vedel, kako se vodi država. Uradniki so vedeli, da bodo tudi v boljševiški državi merodajni le oni. Tako je prišlo, da so uradniki kar z veseljem pristopili boljševiškim organizacijam. Sovjetski hetmani so govorili in kovali veličastne načrte, uradniki pa so mirno delali — v prvi vrsti seve zase. Delavci so se polagoma streznili, Lenin je umrl, Trockega so izpodrinili, uradniki pa so ostali, ker le oni znajo vladati, njihova zmaga je popolna. Revolucionarni socialisti so mislili na katerikoli način vpostaviti diktaturo proletarijata, a pomagali so do diktature le uradnikom. Tak je konec vsake revolucije: govori se o diktaturi proletarijata, delavec bo baje vladal, vresnici pa vlada uradnik, socializem postane država — Staatssozialismus. To naziranje sodi, da se vsaka reč, tovarna, šola, umetnost, sploh vse kar najboljšje upravlja od države in da je vse, tudi vsaka neumnost, ki jo naredi uradništvo, ljudstvu v blagor. V tak državni socializem je naša doba kar globoko zabredla: vidimo, kako so večje naprave: železnice, pošta, soline, tobak itd. v državnih rokah. In že govorimo o žitnem monopolu in državnem zavarovanju za vse potrebe. Več ali manj je šola že nek monopol dežele, potem je treba le še monopola za časnikarstvo, in država poljubno vodi mišljenje ljudi, kakor se voda po dragi napelje na travnik. Vsak monopol množi število uradnikov, utrjuje oblast državnih pisarn, utrjuje diktaturo uradnikov. Uradnik naj bi bil služabnik ljudstva, po svoji organizaciji pa razpolaga z državo. In čim več je teh ljudi, tem težje jih je krotiti. Posledice so: korupcija; uradnik ne dela več po postavi, marveč ali za denar ali za stranko. Drugi pojav uradniške oblasti je neprestano poviševanje plač in propadanje ljudske podjetnosti: mladina hoče le še v uradniško službo, delati pa ne mara nihče več.

Albert:

Švica in mi.

Mislím, da je že vsak izmed čitateljev slišal ime „Švica“ in si o tej deželi ustvaril svoje mnenje. Deset let bo od tega, ko se je končala svetovna vojna, ki je zadala človeštvu tako globoke rane, ki še danes niso zaceljene. Samo Švica je bila obvarovana tega zla, čeprav so bile vse sosedne države v ognju. Zato se ni čuditi, da vlada v tej deželici splošno blagostanje; saj se tečaj svetovnega denarja ravna po švicarskem franku in tudi v gospodarskem in socialnem oziru si jo jemljejo za zgled. Vsako leto občuduje na tisoče bogatinov celega sveta romantičnodivne švicarske planine in ljubke, vrtom podobne dolinice in te tihe, delavne, dobrodušne ljudi.

Ko sem letošnjo pomlad odhajal, mi je tovariš Bošte, nadebuden kmetski fant, ki mu je zelo pri srcu naše mizerno gospodarstvo na spodnjem Koroškem, naročil, naj mu sporočim, kje tiči vzrok, da mi tako vidno nazadujemo v gospodarskem oziru in da razmere tako bliskovito hitijo mimo nas, in kje tiči vzrok, da jim mi ne moremo slediti. Na tem mestu mu bom odgovoril na ta vprašanja, kakor tudi vsem ostalim, ki jim je mar dobrobit našega kmetkega ljudstva: „Mi Slovenci na Koroškem preveliko delamo in premalo mislimo. Preveč govorimo in premalo čitamo!“ To se pravi, da čas hiti mimo nas, da se vse izpopolnjuje, modernizira in preračunava, mi pa smo v našem kmetovanju in obratovanju še vedno tam, kjer smo bili pred desetletji. Skoro vse delamo z roko in po starem načinu in nič ne pomislimo, da je ročno delo prepočasno, premalo intenzivno in dandanes predrago. Poglejmo industrijo in obrt, kako tekmujeta v modernizaciji proizvodnje in cenah. Kmet pa stoji utrujen na svoji grudi, ki ima korenine do pekla, in gleda z začudenimi očmi tok časa, ki drvi preko njega, ter toži, da se kmetovanje dandanes ne izplača več, čeprav je kmečki stan prvi med vsemi stanovi. Skoro za vsako delo je moderna tehnika že izumila razne naravne in umetne pripomočke in nadomestila, samo vsakdanji kruh, ki ga pridelava kmet in ki ga rabi vsak človek, se ne da napraviti umetnim potom. Zato se kmetom ni treba bati, da bi lepega dne stali na svoji grudi brez dela. Pač pa se je bati tega, da se delo ne bo več izplačalo, zakaj prvi znaki te nevarnosti se po svetovni vojni že kažejo v premaganih deželah, med katere spada tudi Avstrija. Temu se bomo izognili samo s cenejšo proizvodnjo in boljšim blagom. Da se to dvoje s pridom izvede, je treba strokovne izobrazbe, združenja, resne volje kmeta in zdrave gospodarske politike države. Kdor zasleduje gospodarski razvoj in čita časopisje, mora priznati, da morejo tekmuovati s svojimi proizvodi na svetovnem trgu samo kmetje držav, ki vodijo gospodarsko politiko in je državna volja tudi kmetska volja. To so predvsem agrarne države. Ali tudi v več državah z industrijsko večino je kmetski stan veliko bolj uvaževan nego v naši republici. In med vsemi deli zvezne republike je ravno spodnekoroški del tisti, ki je v oziru gospodarskega napredka najbolj zaostal.

Upravičenost moje sodbe potrjujejo vsakletne bilance naših zadrug. Teh niti treba ni, ker vsak gospodar sam najboljšje ve, v koliko je v povojnih letih napredoval; ali je zboljšal svojo živinorejo in svoje poljedelstvo ali na drug način odprl vir novim dohodkom, ali pa je morda moral leto za letom iskati primanjkljaj v gozdu ali pa zmanjšati število živine v hlevu, da je poplačal nove potrebe in davke, ki rastejo v letih po vojni kot gobe po dežju. To so dejstva, ki dajo misliti in ki resno ogrožajo naš kmetski stan in vedno glasneje vpijejo po izboljšanju.

Kje tiči vzrok? Ali je kriva zemlja, ki morda ni dovolj rodovitna, ali morda naše podnebje ni ugodno za uspešno kmetovanje? Pred svetovno vojno se je mnogo kmetij na spodnjem Koroškem prodalo, ker so lastniki zlezli v dolgove in so se morali izseliti ali v Ameriko ali pa v gornještajerske industrijske kraje. Ako je bilo dotično posestvo v planinskem kraju, ali če je mejilo na posest grofa ali veleposestnika, jo je kupil dotičnik, zasadil z

gozdom ali pa nastanil kakšno ubogo najemniško družino iz gornje Koroške, ki mu je delala pol zastoj. Če pa je bilo posestvo na kakšnem manj rodovitnem kraju, tam kje pri Dravi, se je naselil na njem kak skromen a priden Slovenec s Kranjske. Začel je premišljeno in preračunljivo gospodariti in tam, kjer naš človek ni mogel živeti, se je v nekaj letih bleščalo vzorno gospodarstvo. Ravno ista žalostna pesem se ponavlja sedaj po vojni, samo s to razliko, da mesto Slovencev prihajajo med nas Nemci iz rajha, ki delajo na naši zemlji iste čudeže. Iz tega sledi, da je naše podnebje zdravo in da zemlja ni najslabša.

Ali so morda razmere, v katerih živimo, krive naše gospodarske krize? Ali ne živimo v državi, ki ima velika mesta in armade industrijskih delavcev, ki vsak dan rabijo živež od kmeta in vsak najmanjši kmetski pridelek se da spraviti v denar. Človek se mora smejati, ako se spomni, da so pred osmimi leti pred plebiscitom naši sosedje Nemci in pa njih prijatelji največ naših ljudi preslepili s temi lepimi besedami. Toda mi Slovenci na Koroškem smo dobri ljudje ter se damo potolažiti tudi z besedami, in niti kri nam ne zavre, ko naši gospodarski politiki na Dunaju in v Celovcu sklepajo našemu kmetu pogubne trgovske pogodbe. V Švici se kaj sličnega ne more in ne sme pripetiti. Tam imajo gospodarski politiki natančno preračunano, koliko se tega ali onega blaga, bodisi kmetkega ali industrijskega proizvaja doma in koliko se ga rabi za dobo enega leta. In dokler ni porabljen zadnji funt doma pridelanega blaga, tako dolgo ne sme preko meje v državo nobeden vagon ameriške ali romunske koruze, nobena vreča jugoslovanske pšenice se ne sme prikazati na švicarskem trgu in nobeden madžarski prašič ne sme zavciliti v mestni klavnici, dokler domače ni prodano ali porabljeno. To je zdrava gospodarska politika.

Kako je pri nas v tem oziru, to občuti vsak kmet najbolj takrat, ko mora ob tržnih dneh v Celovcu, Velikovcu ali Beljaku žalostno stati ob svojem težko pridelanem pridelku in se niti za ceno ne sme pogajati. Še vesel mora biti, da dobi za svoje poštene blago nekaj denarja, za katerega ima že vnaprej deset potov. Trgovci in prekupčevalci hodijo po trgu prevzetno in samozavestno v svojih ledrastih jopičih in se ne menijo dosti za kmeta. Pustijo ga zoreti, da ali da za ponudeno ceno ali pa žene ali pelje nazaj domov. Trgovec pripoveduje kmetu, da blaga ne rabi, ker je dobil večeraj s Hrvatske vagon svinj, jutri dobi vagon koruze ali vagon pšenice iz Romunije, in kmet ki ima danes že vdručič isto blago na trgu in ki rabi nujno denar, je takorekoč prisiljen, da proda za smešno ceno. (Se nadaljuje.)

Takojšen zaslužek
nudi Bankgeschäft Friedrich Knoll,
Wien, IV.,
Argentinierstrasse Nr. 29/7.
Najvišja provizija tudi
stalni zaslužek!

111

Izšla je
Blasnikova

Velika Pratika
za navadno leto 1929,
ki ima 365 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski kmetijski koledar, ki je bil že od naših pradedov najbolj vpoštovan in je še danes najbolj obrajtan. Letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini in slikah.

„VELIKA PRATIKA“ je najboljši in najcenejši družinski koledar.

Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5D. Kjer bi jo ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri:

J. Blasnikova naslednikih
tiskarna in litografski zavod.
Ljubljana, Breg stev. 12.